

AKERS MEK. I VUGGEN

Akers Mekaniske Verksted, denne storbedrift som ruver så godt ved Pipervika, har en gang vært liten. Da lå den ved Akerselva nedenfor Øvre Foss og på dettes grunn.

H. P. Lødrup har kommet til at hjulene har begynt å svinge november 1842. Den begivenheten som her skal skildres tyder på at dette stemmer så noenlunde, muligens i seneste laget, eller gikk kanskje startskuddet 4. november, men det forteller vår kilde ingenting om.

Denne dagen møter tre av de fire stifterne opp på verkstedet, selvfølgelig med premierløytnant i marinen P. S. Steenstrup, sjelen i foretagendet, i spissen. Videre grosserer C. Dybwad og mekanicus S. Broun. Corpslege C. Th. Schjødt lyser ved sitt fravær.

Det skulle holdes takst. Denne ledes av sorenskriverfullmektig Fredr. Elster, og man har trommet sammen sakkyndige takstmenn. Løytnant Chr. Grüner på Kongens mølle like nedenfor, dernest mekanicus Zarbell, denne merkelige herre som til tross for at han studerte både teologi, medisin og matematikk i 1838 startet et lite mekanisk verksted, som altså berettiget ham til titelen mekanicus. Så har vi fabrikk-eier Urdahl, som jeg har støtt på i forbindelse med industrien ved Bakke mølle. Det er et spørsmål om han er identisk med den juveler Urdahl, som vi straks skal høre om. Til sist lektor Th. Scheerer, om jeg nå har tydet navnet riktig.

Vi føres først gjennom verkstedsbygningen, et tømmerhus i to etasjer, $15,5 \times 8$ m stort, med 8 fag vinduer i 1ste og 9 i 2nen etasje. Her tales det om «Raastue» eller hjulhus med vannhjul. 1500 spesiedaler blir taksten. Maskineriet var billig. Utvekslingen med jernakselen, remtrisser med remmer 250 spd. En ti-toms dreiebenk med «trævange» (?) og utløsnings. 130 spd. Den neste bygning er støperiet av utmuret

bindingsverk med 8 fag vinduer og på solid grunnmur, 15×10 m. Denne er merkelig nok panelt utvendig, men pusset innvendig. Her finner vi en kuppelovn med dobbelt pipe, to tørkerom med fornødne jerndører. Taksten blir 950 spd.

Så kommer vi til smien av simpelt reisverk $15,5 \times 9$ m med 3 fag vinduer. Der er 2 dobbelte smieesser, en metallstøpeovn, to blesebelger og en skrueblokk, det hele takseres til 460 spd. Dessuten er der et lite blåsemaskinhus, som inneholder en aksel, 4 remskiver med remmer samt en blåsemaskin, 80 spd.

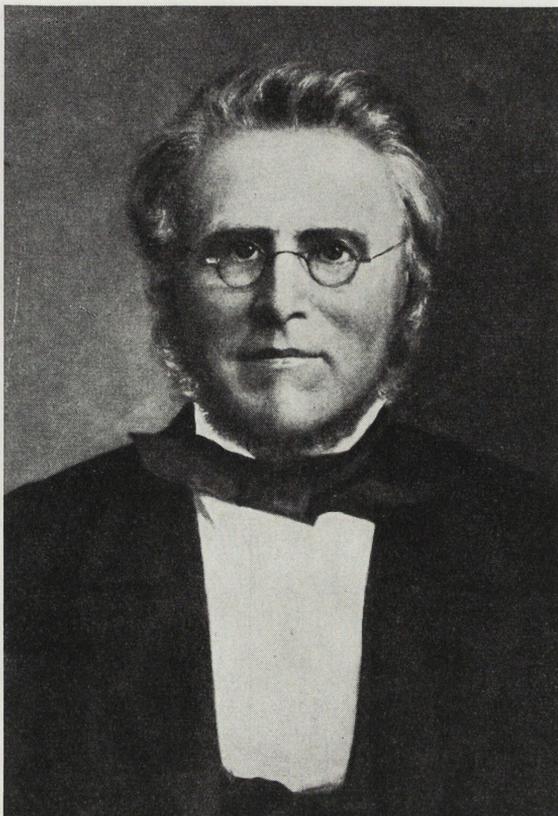
Hvilken nytte den femte bygningen gjør får vi ikke vite, bare at det er en laftet bygning i to etasjer.

Sammen med noen underordnede bygninger settes den til 500 spd.

Til sist har vi et lite våningshus med stue, kjøkken og «Contoir eller kammers». Dette er en tømmerbygning til 300 spd. I stuen og kjøkkenet har vel verksmesteren bodd, og kammerset er altså den berømte bedrifts første lille kontor. Skal si det var en beskjeden start.

Tomten og vannrettighetene settes til 2000 spd. Den samlede takst blir 6200 spd.

Vi får vite at det på tomten tidligere har stått bygninger som har vært assurert for 1500 spd. Denne assurance skal utgå, da bygningene

P. S. Steenstrup.

Restene av bygningene fra Akers mek. Verksted nedenfor Seilduksfabrikken.

Eierne spør retten om den forrige takst av støperibygningen, innbefattet grunnmuren, for da anser de taksten vel lav, den har kostet mye mer. Retten mener at grunnmuren nok er medtatt, men tross de også synes at taksten er lav vil de ikke desavouere det tidligere skjønn.

H. P. Lødrup antar at en engelsk dreiebenk til 802 spd. nok er den største maskinelle anskaffelse. Det er sikkert at den er, det er vel den som har foranlediget den nye branntakst. Verdien settes til hele 1000 spd., men dette er jo i montert stand, «en stor engelsk fullstendig konstruered maskin dreiebænk av jern med skruer, skjæringsindretning og øvrige tilbehør eller udvexling».

Det later til at det er med en viss stolthet at man har vist fram sin kostbare nyervervelse. De andre nye maskinene er bare for småtter

å regne, tilsammen 200 spd. En mindre norsk dreiebenk med jernnagler, en «duckslager maskin af staalet jern», ennå uferdig. Videre to borestoler. I smien 2 blåsebelger og tre ambolter. Alt dette har man vel laget selv.

I en takst av Øvre Foss i 1840 sies det at eieren, kjøpmann Gulbrand Henriksen, betraktelig har forbedret sin eiendom ved å ha bygd en bro over elven. Denne broen har nok ikke verkstedet hatt noen nytte av, da vi på Vibe og Irgens' kart ser at den ligger lenger nord. Ved verkstedet ser vi to prikkede linjer over elven, som nok ikke er noen bro, men sannsynligvis en demning. Veien fra verkstedet til byen gikk over Akers bro ved Nedre Foss.

Arno Berg.